

Ἡ στενοχώρια της ἐπέρσεψε, κ' ἐπέρσεψε, κ' ἐπέρσεψε. Κάτι τῆς ἐσφιξε τὴν καρδιά. «Μωρὲ χάνεται ἄθρωπος» ἐφώναξε στοὺς ἀμαξάδες ποὺ δὲν τὴν ἄκουσαν, καὶ μὴ ξέροντας τί νὰ κάμει ἐκινούσε πάντα τὰ πόδια της, σὰ νὰ μπορούσε νὰ προχωρήσει μὲ τὸν ψεύτικο βηματισμό! Ὡ! ἐχάνονταν στιγμές! Καὶ τὸ κορίτσι ἐκιντόνευε. Ἴσως τώρα τῶρα τῶρα στὸ κρεβάτι. Ὡ, ὦ! «Μωρὲ τραχάτε, μωρὲ!» ξαναφώναξε. Τώρα ὁ δρόμος εἶχε ἐλευθερωθεῖ καὶ γλίγωρα ὅσο ἐδυνότου, σὰ γιὰ νὰ κερδίσει τὸ χαμένον καιρό, ἐβάλλθηκε πάλι νὰ τρέχει. Μὰ ἡ καρδιά της ἀπελπισμένη τῆς ἔλεγε πὼς δὲ θὰ πρόφτανε. Γλίγωρα, γλίγωρα, ἐσυλλογιζόταν.

Τέλος ἔφτασε στὸ σπίτι τοῦ Ἀντρέα. Ἐνα μικρὸ καλοσυγυρισμένο σπίτι μ' ἕνα πάτωμα σ' ἕνα στενὸ τοῦ προάστειου πρὸς τὴ θάλασσα. Στὸ καντόνι καμμία ταραχή, καμμία ἀνησυχία, τὸ σπίτι τοῦ Ἀντρέα κατάκλειστο. «Ὡ δὲ θάνα! ἐδὼ», εἶπε ἀγκουσεμένη, παρέτοιμη νὰ δειλιάσει καὶ σταματῶντας χωρὶς νὰ ξέρει τί νὰ κάμει. Ἐκρίταξε ὀλόγυρά της. Στὸ δίπλα τὸ σπίτι εἶδε τὸ μπάρμπα τοῦ Ἀντρέα, ποὺ ἐκαθόταν στὸ κατώφλι τοῦ κ' ἐκάπνιζε ἀδιάφορα, καὶ τοῦ φώναξε: —

«Σπύρο, ποῦ εἶναι ὁ ἀνιψιός σου;»

Ἡ στενοχώρια της δὲν εἶχε θρια: ἐχτύπησε τὸ κεφάλι της μὲ τοὺς γρόθους: «Ποῦ εἶναι;» ἐξαναρώτησε.

Ὁ ἄλλος χωρὶς νὰ βιαστεῖ ἤρθε σιμά της καὶ τὴν ἐκαλησπέρισε ἤσυχα.

«Ὡ ποῦ εἶναι» τοῦπε ἄγρια. — «Τί ἔχεις σιόρα Ἐπιστήμη», τῆς ἀποκρίθηκε μ' ἕνα χαμόγελο: «θῆσαι ἄρρωστη ἀπόψε!»

«Ποῦ εἶναι, λέγε γλίγωρα!»

«Νὰ σκεφτῶ μία στιγμή.»

«Ἀπάνθρωπε χάνεται ἄθρωπος!»

Ὁ ἄλλος ἔτριψε τὰ χέρια του. «Θάνα!» τῆς εἶπε ἀδιάφορος «στὴ θειᾶς του, πέρα στὸν Ἀλκάδες. Μὰ κυρὰ Ἐπιστήμη, γιὰ τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω, ἄμε κάλλιο σπίτι σου». Καὶ πονηρὰ ἐκλείσε τὸ ἕνα μάτι.

Ἡ γυναίκα ἐκατάλαβε πὼς τὴν ἐγελοῦσε καὶ τὴν ἐκυρίεψε ἐκείνην τὴ στιγμή ἕνας θυμὸς ἀψύξ. Τὴν ἐπεργελοῦσε κι ὄλας ἡ ἀτιμὴ ἡ φάρα, κι ὡς τόσο ἡ θυγατέρα της ἡ κάχομοίρα ἐκιντόνευε, ἡ κι ὄλας, ἀχ! εἶταν χαντακωμένη! Ἡ ὀργὴ τὴν ἐσπρωχνε νὰ χυμῆσει ἀπάνου του, νὰ τοῦ ξεσκίσει μὲ τὰ γράτσουνα τὸ πρόσωπο, νὰ τὸνε δαγκάσει, νὰ τὸνε πνίξει, σὰ μανιωμένη λιοντάρισα ἔταν τῆς ἀρπάζουν τὰ παιδιὰ της. Μὰ θᾶχανε ὦρα μὲ τὸν ψεύτη. Καὶ σὰ λάμψη τῆς ἀπέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ ἡ Ἰβέα πὼς ὁ Ἀντρέας εἶχε φέρεи ἐκεῖ, στὸ σπίτι του τὴ θυγατέρα της, καὶ πὼς ὄλα εἶταν ἐτοιμασμένα καὶ μελετημένα γιὰ νὰ τὴ γελάσουν. Κι ὄλη της ἡ μάνητα, ὁ θυμὸς, ἡ ἐνέργεια ἐστράφηκαν τώρα στὴν πόρτα. Ἐρρίχτηκε μ' ὄλη τὴ δύναμή της γιὰ νὰ τὴ χαλάσει, καὶ τὴ χτυποῦσε μὲ τὰ πόδια, μὲ τὰ γόνατα, μὲ τοὺς γρόθους μὲ τὸ κεφάλι, ἔπως εἰμπόρειε. Κ' ἐφώναξε μ' ὄλη της τὴ δύναμη: — «Ἀνοῖχτε! εἰσαστε ἀπάνου, σκυλιά, τὸ ξέρω!»

(Ἀκολουθεῖ)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

Ἀγαπητὲ κύριε Ν. Σαντοριναῖε,

Ἐπὶ τέλους ἔρχομαι νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὶς ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ ὅπου τὶς διάβασα μὲ ὄλωσ διόλου ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση.

Τὸ μικρὸ βιβλίο σας, μὲ ὄλο ποῦ εἶναι μέτριο στὸ μέγεθος, δείχνει πὼς ἔχετε πιά τὰ οὐσιωδέστερα προτερήματα ποῦ κάνουν ἕναν καλὸ διηγηματογράφου. Ἡ εὐτυχισμένη εὑρεση τῶν ὑποθέσεων, ἡ ἀκριβὴς ψυχολογία τῶν προσώπων, ἡ ὑποβλητικὴ (suggestive) περιγραφή, ἡ ἱκανώτατη ὁδηγία τῆς ἀφήγησις καὶ ἡ ἀπαραίτητη χάρις τοῦ Λόγου (style) ὄλα τὰ στοιχεῖα αὐτὰ συνδυάζονται σὲ διάφορες δόσεις μέσα στὰ ὄχτῳ διηγήματα ποῦ ἀποτελοῦν τὴ συλλογὴ σας. Πρέπει νὰ προστεθεῖ ἀκόμμι καὶ ἡ διωλογικὴ Τέχνη, ποῦ δυναμιώνει τὴ ζωηρότητα καὶ ὁ φυσικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐκθέτετε, ὅπου βοηθεῖ τόσο δυνατὰ τὶς ψυχολογικὲς ἀναπαράστασις τῶν προσώπων κινοντάς τας νὰ γίνονται καλύτερα γνωστὰ στὸν ἀναγνώστη ἀπὸ ὅσα λένε στοὺς διωλόγους, παρὰ ἀπὸ τὶς περιγραφικὲς ἀνάλυσις τοῦ συγγραφέα. Αὐτὴν τὴ δυσκολότατη Τέχνη τήνε βρήκα σὲ σπέρμα μέσα στὶς ΙΣΤΟΡΙΕΣ σας, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται νὰ μὴν τήνε καλλιεργήσατε τόσο ὅσο θὰ εἶτανε ἐπιθυμητό, οὔτε νὰ τῆς παραχωρήσατε τὴ θέση ποῦ πρέπει νὰ κατέχει.

Δεῖτε τὰ θαυμάσια διηγήματα τοῦ Δασκάλου Ψυχάρη.

Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ θαυμαστεῖ ἡ τέλει τέχνη τοῦ διαλόγου ὅσον ἀφορᾶ τὶς ἐρωταπόκρισις ποῦ δραματοποιοῦνε τὴν ἀφήγησις διαπλάθοντας τοὺς χαραχτῆρες καὶ παρουσιάζοντας γυμνὴ τὴν ψυχὴ τῶν προσώπων στοὺς σχηματισμούς της τοὺς πιὸ περιεκτικούς.

Ἐχετε ἕνα χάρισμα πολύτιμο, τὴν παθητικὴ συγκίνηση, πότε ἀπλή καὶ εὐαίσθητη πότε πάλι γεμάτη καρδιοσωμὸ καὶ μὲ ἀγωνία τραγικὴ, καὶ αὐτὰ τὰ δυὸ εἶδη τῆς συγκίνησης ἀποτελοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν περισσοτέρων διηγημάτων σας. Στὴν πρώτη κατηγορία βάζω τὸ ΒΟΥΤΟΣ, ποῦ ξεχωρίζει σὲ ἀπλότητα αἰσθημάτων καὶ σὲ γραμμὲς περιγραφικὲς καλοκαμωμένες, ἀλλὰ ἡ ὑπόθεση αὐτὴ θὰ εἶτανε πιὸ δραματικὴ ἂν ὁ σκληραγωγημένος ἀρραβωνιαστικὸς χανόντανε στὴ θάλασσα. Προτιμῶ σ' αὐτὸ τὸ εἶδος ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΝΑΥΤΗ, τὸν καλὸ, γερωπαπποῦ ὅπου ἕνα σπλαχνικὸ ὄνειρο τὸνε νανουρίζει μὲ τὴ χαρὰ καὶ τὰ χάδια τῆς πολυαγαπημένης

μικρούλας ἐγγονῆς του τὴ στιγμὴ πού βυθίζοντανε γιὰ πάντα στὴν κακιὰ θάλασσα. Πάντα στὸν ἴδιο τόνο παρατήρησα ἰδιαίτερα τὴ ΛΑΜΠΡΗ ΚΑΤΑΜΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥ, πού γιὰ τὴ γνώμη μου εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα διηγήματα τῆς συλλογῆς. Μελαγχολικὸ καὶ τραφερότατο πνέει τὴ συγκίνηση τὴν πιὸ ἀληθινὴ καὶ τὴν πιὸ μεταδοτικὴ.

Ἀνάμεσα στὰ διηγήματά σας πού κυριαρχεῖ ἡ τραγικότητι ξεχωρίζω τὸ ΜΑΣΤΡΟ ΣΙΜΟ, τὴν ἀνίκητη κιτάρη τῆς ἄσπλαχνης πεθερᾶς πού δὲ ξαρματώνεται μπροστὰ στὴν ἀγωνία τῆς νυφοθυγατέρας πού δὲ θέλει, καὶ πού γίνεται αἰτία ξερὰ κι' ἀπότομα, τοῦ θανάτου τοῦ γιοῦ της πού τὴν παρακαλάει μάταια νὰ μαλαχεῖ καὶ νὰ χαριστεῖ τὴν πεισματάρικην ἔχτρα. Καὶ δίνω τώρα τὸ στεφάνι τῆς ἀξίας (la palme) στὴ ΜΟΣΧΟΥΛΑ ΤΗΣ ΠΟΝΗΡΟΥΣ, στὴν ἱστορία αὐτὴ τοῦ πάθους μὲ τὴν ἀθώα καὶ πρωτόγονή της ἀφέλεια καὶ τῆς ὁποίας τὸ ξετύλιγμα θυμίζει σὲ μερικὰ χαρακτηριστικὰ τὴ θρησκευτικὴ φρίκη τῶν Ἀρχαίων δραμάτων.

Νὰ σᾶς πῶ τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ ΜΟΡΦΟΥΛΑ μου φάνηκε μέτριο: Οἱ ἱστορίες τῶν μαγανειῶν καὶ τῶν μαγικῶν δὲν εἶναι ἐνδιαφέρουσες καὶ σὰν ἀληθινὲς παρὰ ὅταν πίσω ἀπὸ τὴν δισειδαίμονη καὶ ἀλαφραῖσκιωτη παράδοση, ὁ ἀναγνώστης εἰδοποιημένος παρατηρεῖ τὰ ἀληθινὰ αἴτια τῶν συμβάντων. Τὸ ἴδιο λέγω καὶ γιὰ τὴ ΜΑΓΕΜΕΝΗ, ἱστορία πολὺ ἀπλὴ γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὰ ἀξία προσοχῆς. Ὅσο γιὰ τὴ ΜΠΟΥΝΑΤΣΑ ἢ διήγησι τοῦ γέρω ναύτη Μαθιοῦ εἶναι ἓνα περιστατικὸ ὄλο μιὰζὺν ἀρκετὰ κοινὸ πού δὲν κινεῖ τὴν περιέργεια καὶ εὐχαρίστως συμπαθᾶμε τοὺς ἀκρουεῖς πού ἀποκοιμηθῆκαν. Πρέπει νὰ ἐπαινεθεῖ ἰδιαίτερος, τὸ χρῶμα καὶ ἡ εὐχαρίστηση πού προξενεῖ ἡ Ρωμαϊκὴ γλύκα τοῦ Λόγου σας.

Ἀποδοκιμάζω ὡς τόσο μιὰ κάποια κατάχρηση ἀπὸ Ὀμηρικὲς ἐπανάληφες πού δὲν ἔχουνε πάντα τὴ χάρη καὶ τὴν ἀπλότητα πού πρέπει. Ἐξὸν ἀπ' αὐτό, στὴ γλώσσα σας ἡ ὁποία ἄλλως τε εἶναι ἡ ἀγνή Δημοτική, μοῦ φαίνεται πὼς μεταχειρίζεστε πολὺ συχνὰ ὄρους τεχνικοὺς, πού φαίνονται νὰ εἶναι μᾶλλον ἰδιωματικοὶ τῶν θαλασσινῶν παρὰ τῆς κοινῆς δημοτικῆς γλώσσης. Ἀκόμα μιὰ λεπτομέρεια πού πρέπει νὰ εἰπωθεῖ, οἱ στίξεις σας εἶναι ἐλαττωματικὲς καὶ σὲ μερικὰ μέρη λείπουν. Αὐτὸ μιὰζὺν μὲ ἀρκετὰ τυπογραφικὰ λάθια δυσκολεύουνε πού καὶ πού τὴν ἀνάγνωσι.

Αὐτὰ ὅμως εἶναι ἐλαφρὲς κηλίδες εὐκόλες νὰ καθαριστοῦν καὶ πού δὲ χαλαρώνουν οὐδὲ ὀλιγοστεύουν τὴν ὠραιότητα καὶ γενικὴ ἐπαινετὴ ἀξία τοῦ ἔργου σας.

Δεχτῆτε, ἀγαπητὴ κύριε Σαντοριναῖε, μιὰζὺν μὲ τὰ συγχαρητήριά μου τὴ βεβαίωση τῆς πρὸς τὸ ἄτομό σας ζωηρῆς συμπάθειάς μου.

EUGENE CLÉMENT

prof. au Lycée de Nice

Nice 12,8)1912

ΦΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ

Του κ. Φωτεινοῦ ἡ κριτικὴ περὶ τὴ Φυσικὴ τοῦ κ. Βλαστοῦ (Δελτίο Ἐκπ. Ὀμίλου, Ἰούλιος 1912) εἶναι βέβαια πολὺ καλύτερη ἀπὸ τις συνειθισμένους τῶν Διαμαντήδων Τσίρων (τῆς Ἐστίας) κι' ἄλλων τέτοιων μισσαγράμματων ἀνθρωπάκων. Σ' ἓνα κεφάλαιο μάλιστα συμφωνοῦμε, δηλ. πὼς ὁ κ. Βλαστος ἐπρεπε ὅλα τα μέτρα καὶ βάρη νὰν τα εἶχε καταγράψει μ' ἓνα σύστημα.

Ἐκεῖ ὅμως πού δε συμφωνοῦμε εἶναι ὡς πρὸς τοὺς ὄρους. Νομίζουμε πὼς πολλοὶ τοὺς πρέπει νὰ δημοτικιστοῦνε. Πισί θὰ δημοτικιστοῦν καὶ πισί ὄχι, ἐννοεῖται πὼς εἶναι ζήτημα ἀτομικῆς κρίσης. Τέτιο κριτήριον το νομίζει ψεγάδι (φαίνεται) ὁ κ. Φωτεινός. Ὅσῳ εἶναι κριτήριον πού δὲν κυβερνάει μοναχα τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὄρους τοῦ κ. Βλαστοῦ, παρα πέρα πέρα τὴ γλώσσα κάθε ἀνθρώπου. Νά, γιατί ὁ Φωτεινός λέει «το ξετύλιγμα τῆς δημοτικῆς» κι' ἐπειτα «ποιὰ εἶναι τὰ ὄριά της», ἀντὶς νὰ πει εἴτε «ἡ ἀνάπτυξη τῆς δημοτικῆς» εἴτε «τὰ σύνορά της».

Τώρα ὡς πρὸς τὴν ἐκλογή των ὄρων ἔχει ὁ κ. Β. σωστὴ κρίση; Φυσικὰ ἀδύνατο εἶναι ἓνας ἀνθρώπος νὰ μὴν κάνει καὶ λάθη σὲ τέτιο ζήτημα, μὰ ὡς πρὸς τὸ γενικὸ ἐγὼ νομίζω πὼς ἔχει τὴ χρειαστὴ κρίση, κι' ὄχι μοναχα τὴν κρίση παρα καὶ τὴν ἐπιστήμη.

Πάρε τὸ *τριχοποσύνη* πού ξαφνίζει τὸν κ. Φ. ἢ δημοτικὴ το—ειδῆς το λέει με τὴν κατάληξιν — *ωπός*. Ἔτσι τὸ *κοκκινοειδῆς* λέει *κοκκινωπος*, κι' ἀνάλογα τὸ *τριχοειδῆς* γίνεται *τριχωπος*. Μὲ τὴν ἀφαιρημένη πάλι δημοτικὴ κατάληξιν—*σύνη* (*καλοσύνη, γληγοροσύνη, ατζαμοσύνη* κτλ.) γίνεται *τριχοποσύνη*. Πολὺ ἀπλο. Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος τὴν ἔχει ἀφτὴ τὴν κρίση κι' ἐπιστήμη ὁ κ. Φ.; Πολὺ το ἀμφιδάλλω. Τί κρίση εἶναι ἀφτὴ πού παραδέχεται τὸ *στερνοκλειδομαστοειδῆς*, καὶ τί ἐπιστήμη πού δὲν κατέχει πὼς τὸ *πιστόνι* εἶναι δημοτικὴ λέξι καθήμερνης συνήθειας;

Ὅλος ἀφτὸς ὁ πόλεμος των δημοτικῶν ὄρων πού κάνει ὁ Ὀμίλος δὲν ἔχει ἄλλη πηγή, φοδοῦμαι, παρα τὸν τρόπο των Τσίρων (τῆς Ἐστίας.) Ὁ τρόμος